

BCC-15282 07-05-2025

ОТГОВОРИ
ОТ БОЖИДАР ИВАНОВ КЪРПАЧЕВ,
НА ВЪПРОСИ
ОТ БЪЛГАРСКИ ИНСТИТУТ ЗА ПРАВНИ ИНИЦИАТИВИ

1. Смятате ли, че следва да продължи реформата в съдебната власт след решението на КС от 26.07.2024г. относно промените в Конституцията на Република България, обн. в ДВ бр. 106 от 22.12.2023 г., и, ако да, - в каква посока?

Като отправна точка за отговор на поставения въпрос считам, че следва да послужат някои принципни постулати от цитираното решение на Конституционен съд.

В мотивната част на Решение № 13/26.07.2024г. по к.д. № 1/2024г. изрично се сочи, че „в исторически план устройството и функционирането на съдебната власт в България не се основава нито на създадена през векове национална традиция, нито на трайно установена конституционна уредба... По този начин до 1947 г. съдебната власт в България е поставена в пряка зависимост от желанията, целите и възможностите за въздействие на политическите партии, представени в парламента. Зараждащите се форми на независимо самоуправление на съдебната власт... са твърде условни и много често променяни. В резултат не са налице нито нормативно установени трайни правила, нито е създадена традиция за независимост на съдебната власт... както и не е установена трайна политическа култура на взаимно балансиране на съдебната власт с другите две власти – законодателната и изпълнителната... Конституциите от 1947 г. и 1971г. за първи път установяват уредба на съда и на прокурорския надзор (1947 г.) и прокуратурата (1971 г.), като закрепват пряката им зависимост от Народното събрание. Въведената изборност на съдиите, а на върховните съдии и на главния прокурор от Народното събрание и тяхната отчетност пред него категорично утвърждава зависимост от политическата власт... При тази историческа даденост Конституцията от 1991 г. за първи път дефинира "съдебната власт, като установи основните ѝ характеристики" ... Конституционният законодател,

отчитайки стремежа за промяна на действията до приемане на Конституцията от 1991 г. модел на осъществяване на правозащитната функция на държавата... и отчитайки липсата на политическа яснота и готовност за подробна нова уредба на съдебната власт в Основния закон, създава модел на съдебната власт, който оставя широки възможности за различни законодателни решения по основни въпроси, свързани с нейната организация и функциониране, включително и границите за независимост.“

От гореизложените цитати от Решение № 13/26.07.2024г. по к.д. № 1/2024г. е видно, че на най-високо институционално ниво е налице оценка и признание, че в Република България независимостта на съдебната власт исторически не представлява трайно установена ценност, а точно обратното, практиката е свързана или с нейното подчиняване на политическата власт, или със стремежи за това, като най-красноречивият пример за последното е въведеното с § 16 от ЗИД на Конституцията на РБ изменение на чл. 130а, ал. 2 (Висшият прокурорски съвет се състои от един член по право – главният прокурор, и от девет изборни членове, от които "двама членове, избирани пряко от прокурорите, един член, избран пряко от следователите, и шестима членове, избрани от Народното събрание"), която разпоредба е обявена от Конституционен съд за противоконституционна като невалидна, доколкото с нея съществено се нарушава балансът между съдебната и законодателната власт, както и се нарушава принципът на разделение на властите.

Същевременно, според Тълкувателно решение № 3 от 2003 г. по к.д. № 22/2002г. на Конституционен съд независимостта на съдебната власт следва да бъде един от основните принципи, дефиниращи формата на държавно управление на страната. Осигуряването на независимостта на съдебната власт е и основно задължение на Република България, произтичащо от редица международни пактове и конвенции, по които е страна, и от Договора за присъединяване към ЕС.

Отчитайки всичко гореизложено, намирам, че промените в съдебната система следва да продължат, като те бъдат насочени към установяване на трайна и реална независимост на съдебната власт и създаване на гаранции за нейната неподвластност на опитите на нетрайни конюнктурни политически мнозинства за нейното подчиняване, като в тази връзка следва да се отчете и посоченото в мотивната част на Решение №

13/26.07.2024г. по к.д. № 1/2024г, че за период от тридесет и три години са извършени пет изменения на Конституцията в глава шеста "Съдебна власт", „като по този начин я превръща не само в най-често и най-съществено изменяната конституционна уредба, но и в главата, която несъразмерно в сравнение с уредбата на другите власти и несъответно като ниво на абстрактност на уредба установява регулацията на съдебната власт. Наслаждането на изменения в глава шеста, включително и отмяната на приети при предходни промени изменения, показва отсъствие на ясна визия, влияние на разнородни фактори и липса на политически и обществен консенсус. Макар фокусирането върху управлението на съдебната власт само по себе си да е отговор на траен обществен консенсус за необходимост от ефективни гаранции за независимостта и самостоятелността на съдебната власт и за нейната отговорност, които да повишат ефективността и справедливостта ѝ, многобройността на измененията не сочи постигане на желания резултат.“

По изложените съображения намирам, че всяка една промяна в уредбата на съдебната власт, независимо дали на конституционно, или на законово равнище, следва да бъде осъществена в резултат от широк обществен консенсус, предшестван от задълбочен дебат с всички заинтересовани групи и при задължително отчитане на становището на органите на съдебната власт, като в никакъв случай промените в Конституцията, ЗСВ или процесуалните закони не следва да бъдат инициирани самоцелно, в резултат от сложилата се актуална политическа обстановка, която е позволила събирането на необходимото мнозинство за разрешение, за което липсва широк обществен консенсус и одобрение на професионалната общност.

Или както е посочено в Решение № 3 от 10 април 2003 г. по к.д. № 22/2002 г. на Конституционен съд на РБ:

„Преходното време и особена политическа обстановка, при които работи Седмото велико народно събрание, са мотивирали представителите на народа в него да създадат стабилна държава с основни институции и техни основни правомощия, които да не могат да бъдат изменени при всяка значителна промяна на парламентарното мнозинство...“

Като особено сполучлив пример за отчитане становището на всеки орган на съдебната власт при вземане на решение, касаещо дейността на

цялата съдебна система, мога да посоча изпратените от ВСС анкетни карти до всеки съд относно предпочитания от магистратите начин на гласуване за избор на професионалната квота във ВСС, като считам, че **всеки проект за реформа в съдебната система следва да бъде предшестван от подобен механизъм** за отчитане становището на органите на съдебната власт, като част от общественото обсъждане по проекта.

По същество на поставения въпрос, в чисто лично качество считам, че поставените цели при реформа на съдебната система- **установяване на трайна и реална независимост на съдебната власт и създаване на гаранции за нейната неподвластност на опитите на нетрайни конюнктурни политически мнозинства за нейното подчиняване,** могат да бъдат постигнати чрез задълбочаване на промените в Конституцията на РБ.

Подкрепям като принципно положение конституционната реформа, започната през 2015 година, досежно статута на ВСС **с разделянето му на две колегии,** като твърдо споделям становището, мотивирало тези промени, че при решаването на кадровите въпроси, касаещи съдиите и прокурорите, решенията не следва да зависят от другата гилдия, като в това разрешение намирам гаранция за независимостта както на съда, така и прокуратурата. По този начин се отговаря и на **дългогодишните препоръки на Венецианската комисия за ограничаване ролята на главния прокурор и на централизираната прокуратура в дейността на Висшия съдебен съвет, особено що се касае до дейността и статута на съдиите.**

Относно парламентарната квота във ВСС съм запознат:

- със становището на Венецианската комисия, която е констатирала, че не бива да се допуска „капсулиране“ на съдебната власт и че наличието на представители на законодателната власт в кадровите органи на съдебната власт не е изключено от принципа на разделение на властите;

- теорията на Монтескьо, че истинско разделение на властите е налично не когато те са напълно отделени една от друга, а когато „власт власт възпира“. Всъщност тази теория е възприета и в практиката на Конституционен съд, като в Решение № 8 от 1.09.2005 г. на КС на РБ по к.д. № 7/2005 г. изрично е посочено, че *„Няма работеща конституционна система, която да предвижда и осигурява абсолютна независимост на която и да е от трите власти, защото **необходимото равновесие се***

постига чрез взаимно възпиране. Балансът предполага всяка една от тях да притежава възможност за контрол върху другите... Взаимодействието и сътрудничеството, от една страна, и взаимният контрол и възпиране - от друга, не следва да водят обаче до обезличаване на която и да е от трите власти, до размиване на нейните собствени отговорности или до прехвърляне на специфични правомощия на други субекти... “.

Въпреки гореизложеното обаче,

- предвид цитираните по-горе констатации от мотивната част на Решение № 13/26.07.2024г. по к.д. № 1/2024г., че установената в Република България традиция и практика не е на реално разделение и баланс на властите, а на подчиняване на съдебната власт,

- както и с оглед липсата на установени трайни демократични традиции и практики в страната, въпреки продължаващия вече повече от 35 години „преход“,

като лично свое виждане винаги съм намирал, че истинската реформа на съдебната система следва да се състои в две взаимосвързани действия:

- разделяне на Висшия съдебен съвет на самостоятелен Висш съдийски и Висш прокурорски съвет, с изключително ограничени правомощия на Пленума на двата съвета, по подобие на обявената за противоконституционна реформа от 2023г.,

- и едновременно с това премахване на парламентарната квота при формиране на съставите им или нейното значително редуциране, например при съотношение на професионалната към парламентарната квота 3:1 или 4:1.

Само по този начин, предвид особеностите на политическите процеси в страната, считам, че би могло да се гарантира реална независимост на съд и прокуратура. Вариантът с цялостно премахване на парламентарната квота при формиране на Висшия съдийски и Висшия прокурорски съвет считам за краен. Същевременно, при редуциране на парламентарната квота при съотношение 3:1 или 4:1 в ползва на професионалната квота, би се достигнало до необходимия баланс между:

- спазване на препоръките на Венецианската комисия съставът на съвета, уреждащ статута на съдиите, да съдържа членове, които в мнозинството си са избрани от самите съдии;

- избягване на възможността от пълна капсулация на съдебната власт.

Макар Венецианската комисия да не поставя изрично изискване в прокурорския съвет представителите на професионалната общност (членовете, избрани от прокурори и следователи) да имат мнозинство над избраните от парламента, в лично качество считам, че това е задължително условие, предвид ноторно известните опити през последните години за политическо овладяване на прокуратурата и превръщането ѝ в своеобразна „бухалка“ в политическата борба. Същевременно, всяка конституционна реформа, която да гарантира, че мнозинството от членовете на Висшия прокурорски съвет са прокурори и следователи, избрани от прокурорите и следователите в страната, следва да бъде предшествана от съществена реорганизация в структурата на Прокуратурата, която да отговори на опасенията на Венецианската комисия, че поради централизиран и йерархизиран характер на прокуратурата, прокурорски съвет, чийто членове са предимно прокурори и следователи, реално би бил монополизиран от едноличната воля на главния прокурор, доколкото останалите членове на съвета биха му се явили подчинени в служебната йерархия.

В тази връзка считам, че първоначалната организация на прокуратурата като „единна и централизирана“ е остатък от изминал и изживян исторически период, поради което подкрепям всички инициативи, които са насочени към установяване в прокуратурата на организация, подобна на тази в съдилищата, а именно – институционален контрол, без възможност или опасност от подмяна на вътрешното убеждение в резултат на указания от административен ръководител или от прокурор от по-горестояща прокуратура. Споделям становището, че главният прокурор следва да има единствено правомощията по ръководене на Върховната прокуратура, аналогични на правомощията на председателите на Върховен касационен и Върховен административен съд, без реална възможност за влияние върху управленския процес в по-долустоящите прокуратури и е без долустоящите прокурори да са му подчинени, точно както съдиите от районен съд не са подчинени на председателя на ВКС. Считам, че подобно на правомощията на ВКС и ВАС да издават тълкувателни решения, на Върховна прокуратура следва да се предостави правомощието да издава методически указания

за уеднаквяване на практиката на по-долните прокуратури. При реорганизация на прокуратурата, като тя престане да бъде централизирана и йерархизирана, а в структурно и управленско отношение следва организацията на системата от съдилища в страната, по естествен път биха отпаднали притесненията на Венецианската комисия за ролята на главния прокурор и необходимостта в прокурорския съвет да имат мнозинство членове, които не са му йерархически подчинени.

Необходимостта от подобна конституционна реформа чрез редуциране на парламентарната квота във ВСС е особено очевидна предвид констатираната в Решение № 12/27.09.2022г. по конституционно дело №7/2022 на Конституционен съд, пълна абдикация от страна на законодателната власт от изпълнение на конституционно установените й правомощия, свързани с попълване на парламентарната квота в редица конституционно установени органи, което налага Конституционен съд да приеме наличието на „съответни защитни механизми“, според които е допустимо органи (ИБСС), мандатът на чиито членове е изтекъл, да продължат да функционират, за да не се наруши непрекъсваемостта на конституционно установени функции. Проблемът, обаче произтича от обстоятелството, че според решение на СЕС от 30.04.2025г. по съединени дела С-313/23, С-316/23 и С-332/23, по повод отправено от български съд преюдициално запитване, подобно правно положение е правно недопустимо с оглед правото на ЕС.

По аналогични съображения, в лично качество считам, че би могло да се промени редът за избор на членовете на ИБСС, като:

- главният инспектор се избира от ВСС с квалифицирано мнозинство, подобно на избора на „тримата големи“;

- мнозинството от членовете на ИБСС (които понастоящем са 10) се избират пряко от магистратите;

- парламентарната квота се избира с мнозинство 2/3 от народните представители, като съотношението между парламентарна и професионална квота е подобно на това във ВСС 1:3 или 1:4.

По този начин, освен горепосочените цели, се постига и възможност за непрекъсваемост във функционирането на ВСС и ИБСС (макар и с непълен състав) и при абдикация на законодателната власт от задължението да

попълни парламентарната квота, без да се достига до състояние, несъвместимо с правото на ЕС.

Разбира се, съм с ясното съзнание, че посочената реформа може да се осъществи само от Велико народно събрание, за което към момента липсва политическа воля.

Промени, свързани със съдебната система, които са от компетентността на обикновено народно събрание, след обстойно обществено обсъждане и постигнат консенсус сред магистратската общност могат да бъдат:

-промени в съдебната карта чрез закриване на малки, слабо натоварени и кадрово необезпечени съдилища, за чието закриване съществува обществен консенсус, при условията, подробно разгледани в отговора на следващия въпрос;

-законодателни изменения, свързани с частични промени в местната подсъдност, които да обезпечат относително по-равномерно натоварване на съдилищата от страната, по подобие на централизираното разпределение на заповедни производства;

-законодателни изменения, с които да се предвиди по някои дела, за които съществува широк консенсус (например при обжалване на електронни фишове по ЗАНН, при които по дефиниция няма разпит на актосъставител), да не се провежда открито съдебно заседание, освен ако съдията прецени, че това се налага за разкриване на обективната истина;

-законодателни изменения във връзка с конкурсните процедури за повишаване, като се елиминира или минимизира ролята на субективния фактор при оценяването, а то се базира на обективни критерии: резултати от първоначално или периодично атестиране; стаж; ранг (като за ранга са изложени нарочни предложения при отговора на въпрос 3), срочност при движение на делата и постановяване на съдебните актове; качество на постановяваните съдебни актове, обективизирано в два критерия: обжалваемост на постановените съдебни актове и резултати от институционален контрол. Считам, че при класирането следва да се съобразява и становището на общото събрание на по-горестоящия съд, като проявна форма на съдийското самоуправление;

-законодателни изменения във връзка с трудовите възнаграждения на магистратите, като размерите на основните възнаграждения за всяко ниво

на съдебната система бъдат законодателно фиксирани, а не само на най-високото и най-ниското ниво, като се преуреди и режимът на възнагражденията за ранг и натовареност, съгласно посоченото при отговора на въпрос 3.

-законодателни изменения, свързани с насърчаване на извънсъдебните способности за уреждане на спорове, например медиацията.

2. Проблемът с неравномерната натовареност е повсеместен и все още не е намерена формулата, чрез която да се постигне баланс между отделните съдебни райони. Какви са Вашите виждания за въвеждане на инструменти (от нормативен и организационен характер) за постигане на по-равномерна натовареност между органите на съдебната власт и отделните магистрати?

Въпросът има две измерения:

-постигане на равномерна натовареност между отделните органи на съдебна власт;

-постигане на равномерна натовареност между отделните магистрати в рамките на един съд, в частност РС-Пловдив,

като на разглеждане подлежат както натовареността по щат, така и действителната натовареност на база реално заети щатове.

На първо място, разрешаване на проблема с неравномерната натовареност между отделните съдилища намирам в реформа на съдебната карта, която да позволи преместване на щатни бройки в по-големи съдилища, чийто брой съдии позволява специализация по материя:

- или чрез закриване на малки слабо натоварени съдилища, като по този начин се осигурява оптимално използване на наличния кадрови ресурс;

- или чрез оптимизиране на щатната численост на по-слабо натоварени съдилища, така че да отговаря на реалното постъпление на делата в тях. Като пример за намаляване на натовареността по посочения метод следва да се посочи периодичното увеличаване на щата на РС-София по реда на чл. 194 от ЗСВ за сметка на намаляване на щата в други по-слабо натоварени органи на съдебната власт.

Тук изравняването и намаляването в натовареността ще се постигне по два взаимно свързани механизма:

- от една страна привеждане на щатното разписание на отделните съдилища в съответствие с броя постъпили и разглеждани дела до достигане на ниво, при което натовареността по щат в отделните съдилища е относително еднаква;

- постигането на специализация по материя, при която е ноторно известно, че степента на натоварване за съдиите за разглеждане на делата и постановяване на крайните съдебни актове е по-малка, отколкото при разглеждане на всички видове дела, без оглед на тяхната материя, предвид необходимостта от познаване и подготовка по по-тясна материя.

Конкретно за Районен съд-Пловдив, в концепцията си съм посочил, че на база разкрити щатове, до натовареност в РС-Пловдив, близка до средната за съдилищата в областните центрове, би се достигнало при разкриване само на четири допълнителни щата. Това може да бъде реализирано практически:

- при назначаване на младши съдии (от района на Окръжен съд-Пловдив или от района на други окръжни съдилища при желание от младшите съдии) по реда на чл. 243, ал.1 ЗСВ в РС-Пловдив, съпроводено с разкриване на щат за тях в РС-Пловдив, доколкото към момента в РС-Пловдив е наличен само един свободен съдийски щат;

- преместване на съдия, заедно с щат по реда на чл. 194 от ЗСВ по семейни и други лични причини.

Не предвиждам увеличаването на щата за РС-Пловдив да доведе до увеличаване на разкрития щат за съдии общо за страната, като то следва да бъде за сметка на оптимизиране на щатната численост (чрез нейното намаляване) на други по-слабо натоварени органи на съдебната власт или при реформа на съдебната карта и закриване на слабо натоварени и кадрово необезпечени съдилища от района, за които са спазени всички условия, изложени по-долу.

Считам, че отправна точка при отговор на въпроса, свързан с оптимизация на съдебната карта, следва да бъде достъпът на гражданите до правосъдие, като под достъп до правосъдие разбирам три компонента: бързо, качествено и физически удобно правосъдие, които се намират в

триединство, като всяка една реформа на съдебната карта следва да държи сметка за баланса между тях.

Мое непоколебимо убеждение е, че бързо и качествено правосъдие може оптимално да се постигне в съдилища, чийто щат позволява специализация по материя – гражданска и наказателна. Друго мое убеждение е, че ефективна организация в съдилища с щат от трима и по-малко съдии е трудно постижима, предвид трудностите, които се поставят пред специализацията, равномерната натовареност, заместването, а в някои случаи дори формирането на състав на съда (например при основания за отвод). Поради изложеното намирам, че реформата на съдебната карта по необходимост е свързана в дългосрочен план със закриване на редица малки, кадрово необезпечени и слабо натоварени съдилища.

При практическото осъществяване на тази идея обаче следва задължително да се отчетат редица социално-икономически фактори, формиращи компонента „физически удобно правосъдие“. Такива фактори са:

- брой на населението, обслужвано от малкия съд;
- структура на населението в населеното място, обслужвано от малкия съд, включително и структура на заетостта и брой на жителите, работещи в населеното място, в което е разположен най-близкият голям съд;
- разстояние до населеното място, в което е разположен по-големият съд;
- налични транспортни коридори и обезпеченост на пътуването между населените места;
- типични особености на релефа, които могат да създадат затруднения пред придвижването на гражданите;
- брой работещи в малкия съд съдии и съдебни служители и дали те са от конкретното населено място или пътуват;
- щатна обезпеченост на малкия съд;
- вид, брой и структура на делата, постъпващи в малкия съд, тяхното преимуществено разглеждане в закрито или открито съдебно заседание и др.

Следва да се съобрази и че в редица погранични райони, съществуващите съдилища се възприемат като единствен символ на държавността.

От друга страна, следва да се има предвид, че транспортните връзки в сравнение с времето, когато е очертавана съдебната карта на страната, са многократно подобрени.

Във всеки един случай вземането на решение за закриване на даден малък съд следва да бъде предшествано от широко обсъждане сред конкретно засегнатата общност, като се отрази мнението не само на институциите от съдебната и местната власт, адвокатурата, нотариата, съдебното изпълнение, но и на самото население.

По изложените съображения споделям принципната идея за необходимост от реформа на съдебната карта чрез закриване на малки и слабо натоварени съдилища, чийто щат не позволява специализация по материя. Аргумент в тази насока е и въведеното електронно правосъдие чрез ЕИСС и възможността за отдалечен достъп до делата чрез ЕПЕП. Аргумент за практическата възможност за осъществяване на посочената реформа е и предстоящото от 01.07.2025г. пълно дигитализиране на най-разпространените дела (заповедните производства) и тяхното централизирано разпределение сред районните съдилища от цялата страна, тоест на законодателно ниво вече реално е предвидено откъсване на разглеждането на делото от мястото на подаване на инициращия документ.

В тази връзка внимание заслужава идеята в населените места, в които са закрити съдилища, да се запази съществуването на център за обслужване на граждани с минимален брой служители, който да изпълнява следните функции:

- приемане на съдебни книжа и тяхното администриране;
- предоставяне на гражданите от населените места съдействие за отдалечен достъп до делата им чрез ЕИСС и ЕПЕП.

Поради необходимостта от съобразяване на посочения социално-икономически критерий и особеностите на всеки конкретен съд и съдебен район, както и становището на съответната местна общност, считам, че реалното закриване на малки слабо натоварени и кадрово необезпечени съдилища, което за мен е неизбежно като краен дългосрочен резултат, не може да се случи наведнъж, механично чрез едновременно закриване на всички съдилища, които отговарят на определен предварително зададен критерий, а следва да бъде извършено постепенно, поэтапно и плавно,

поотделно за всеки конкретен съд, като процесът на закриване бъде закономерна кулминация на естествените демографски процеси в района и еволюцията на обществените възприятия, като по мое мнение степента на възприемчивост у местните общности на идеята за закриване на малките и слабо натоварени съдилища ще бъде пропорционална на степента на утвърждаване на електронното правосъдие в страната и оптимизацията на ЕИСС.

С оглед всичко гореизложено намирам, че особено подходящи да бъдат „пилотни съдилища“, които да бъдат закрити, за да бъде осигурено оптимално използване на кадровия ресурс, са тези, които отговарят алтернативно на едно от следните две условия:

- са слабо натоварени и слабо кадрово обезпечени (по малко от 4 щата, които не позволяват специализация) и при общественото обсъждане е получено положително становище на местната общност;
- или кадровото им обезпечаване е на такова ниво, че реално не позволява осъществяване на ефективна правораздавателна дейност (например, ако за тях е останал само 1 разкрит щат).

На следващо място, считам, че действителната натовареност по щат може да бъде намалена и изравнена между отделните органи на съдебната власт, като се обезпечи реалното заемане на разкритите съдийски щатове чрез оптимизиране на процесите по планиране и провеждане на конкурсите за повишаване. В тази връзка считам за успешна и удачна идеята на законодателно равнище да се уредят датите за провеждане и срок за приключване на конкурсите всяка година, като се започне от ВКС и ВАС, премине се последователно през апелативно и окръжно ниво и се достигне до конкурсите за младши съдии и първоначално назначаване в районните съдилища. При известност на датите, когато ежегодно ще се откриват конкурси за съответното ниво, условие за допустимост в конкурсната процедура би могло да бъде налична валидна атестация за пет годишен период, включително и извънредна по смисъла на чл. 197, ал.5, т.4 от ЗСВ по искане на магистрата, към датата на обявяване на конкурса в ДВ, което съществено би ускорило приключване на конкурсните процедури, поради премахване на необходимостта магистратите да се атестират в рамките на висящите процедури. Относно критериите, по които да се

провежда конкурса за повишаване, препращам към изложението при отговора на Въпрос 1.

Доброто планиране на предстоящите за освобождаване места в по-горна инстанция, съчетано със срочно приключване на конкурсите за повишаване, ще доведе до **намаляване на необходимостта от командироване на магистрати**, което според статистиката е основна причина за наличие на незаети щатове на най-ниското /районно/ ниво от съдебната система, което от своя страна се отразява негативно на нивото на действителна натовареност по щат и на неравномерната действителна натовареност по отделения в един и същи съд или между отделните съдилища в зависимост от броя командировани магистрати.

Конкретно за РС-Пловдив считам, че **реалното кадрово обезпечаване на вече разкритите щатове** може да бъде подобро, което да доведе до **по-ниска и равномерна действителна натовареност на магистратите**, чрез комплекс от следните мерки:

1. Планиране, което може да се осъществи като в края на всяка календарна година между РС-Пловдив и останалите съдилища в града, на ниво ръководство, се обсъждат предстоящите овакантиявания на щатове в по-горната инстанция, необходимият брой съдии, които да бъдат командировани от РС-Пловдив и евентуалните начини, по които може да бъде компенсирано отсъствието им.

2. Компенсиране на „оголването на щат“ в РС-Пловдив (поради командироване на съдии от РС-Пловдив в друг съд), което може да се случи чрез:

- командироване на младши съдии в РС-Пловдив;

- отправяне на предложения до председателя на Апелативен съд-Пловдив и Окръжен съд-Пловдив за командироване на районни съдии от други по-слабо натоварени съдилища от окръжния или апелативния район в РС-Пловдив;

- отправяне на искане за прекратяване на командировките на съдии от РС-Пловдив в други районни съдилища от Апелативния район.

3. Приемане на ясни и важими за всички правила относно условията, при които административният ръководител на РС-Пловдив ще дава съгласие за командироване на съдия от съда:

-даване на съгласие, само ако командироването е в по-висша инстанция (ВКС, апелативен, окръжен, административен съд), комисии към ВСС, други национални или международни институции, но не и при командироване в друг районен съд, предвид високата натовареност в РС-Пловдив;

- критерият за подбор на командировани съдии следва да бъде комплексен, като включва стаж, качество (процент необжалвани и потвърдени актове) и сročност на работа, като относителното тегло на качеството и сročността на работа при комплексната преценка следва да бъде по-голямо в сравнение с формалния критерий стаж (щом той е достатъчен за заемане на длъжност в съответния орган на съдебната власт).

Съществена мярка от организационен характер, която да осигури **равномерна натовареност по щат и действителна натовареност за съдилищата от цялата страна**, считам, че е **приемането от ВСС на единна норма за оптимална натовареност за всяко ниво от съдебната система**. В тази връзка следва да се съобрази, че за 2024г.:

-за апелативните съдилища средните постъпления са 5,71 дела на месец на разкрит щат и 6,25 дела на месец на база действително зает щат;

-за окръжните съдилища средните постъпления са 9,16 дела на месец на разкрит щат и 10,94 дела на месец на база действително зает щат;

-за районните съдилища от областните центрове средните постъпления са 35,27 дела на месец на разкрит щат и 43,34 дела на месец на база действително зает щат;

-за районните съдилища извън областните центрове средните постъпления са 33,33 дела на месец на разкрит щат и 37,87 дела на месец на база действително зает щат.

Тези цифри биха могли да бъдат основа, около която след широко обсъждане и отчитане на становището на цялата съдийска общност (подобно на анкетните карти за начина на гласуване при избор на членове на ВСС от професионалната квота) да гравитира приета от ВСС единна норма за оптимална натовареност на съдилищата от всяко ниво на съдебната система.

Приемането на посочената норма би могло съществено да улесни кадровата политика на ВСС и вземането на решения при разкриване/закриване на щатове в различните органи на съдебната власт.

Следваща стъпка, която може да осигури равномерна натовареност не само между отделните съдилища, но и между съдиите, разглеждащи различна материя, е приемането от ВСС на единна норма за оптимална натовареност на гражданските и наказателните състави от различните нива на съдебната система.

Понастоящем измерител на натовареността на съдиите са правилата ПОНС, които намирам за недостатъчно точни и водещи до изкривяване в оценката на натовареността, като по мое мнение, например, няма как коефициентът натовареност на облигационно дело, произтичащо от масов потребителски договор, да бъде 1.0, а коефициентът натовареност на вещно дело, което по необходимост предполага съобразяване включително и на отменена материално правна уредба, (предвид правилото, че приложим е законът, който е бил действащ към момента на проявление на съответния юридически факт, съставляващ придобивното основание) да бъде 1.1. По тази причина считам, че коефициентите от правилата ПОНС следва да бъдат осъвременени и да отразяват реалната сложност на делата, в каквато насока през 2024г. вече са взети решения от работни групи към ВСС, като предстои утвърждаване от ВСС на осъвременените коефициенти за натовареност.

Като мярка от организационен характер в тази връзка конкретно за Районен съд-Пловдив в концепцията си съм предвидил приемане от общото събрание на норма за относителна тежест на делата –наказателни, граждански, брачни (НОТ), която се базира на ПОНС, но при определяне на числовата ѝ величина се съобразява и средната натовареност по щат и действителната натовареност по щат за гражданска и наказателна материя в съдилищата от областните центрове в страната, както и редица други особености, които влияят на действителната фактическа и правна сложност на делата. Приемането на НОТ следва да постави управленския процес на обективна основа, като относно същността на НОТ и начина на определянето ѝ препращам към т. 6.9 от концепцията си.

Конкретно за РС-Пловдив, равномерната натовареност между отделните магистрати, правораздаващи в него, може да бъде постигната чрез следните три стъпки:

-1. равномерно кадрово обезпечаване на трите отделения в РС-Пловдив;

-2. равномерно разпределение на делата, като отделните съдии получават относително равен брой дела с относително еднаква фактическа и правна сложност;

-3. относително равномерно съдействие, което съдиите получават при движение на делата и изписване на съдебните актове от специализираната администрация.

Първата стъпка- равномерно кадрово обезпечаване на трите отделения в съда, може да бъде постигната чрез динамичен подход към броя разкрити щатове и реално заети щатове за всяко от отделенията, които да бъдат съобразени с динамиката в постъпленията на делата от различна материя (на база анализ на постъпленията за шестмесечен период и прогноза за постъпленията през следващия отчетен период) и приетата НОТ на делата (наказателни, граждански, брачни). Така на база обективни критерии: брой на постъпилите дела от всяка материя и НОТ следва да бъдат определяни (и своевременно актуализирани, съобразно предприетия динамичен подход):

- разпределянето на вече разкритите щатове за РС-Пловдив по отделения;

- разпределянето по отделения на новоразкрити щатове, при евентуално увеличаване на щата на РС - Пловдив, допуснато от ВСС;

- вътрешна трансформация на щатове и преместване на щат от едно отделение в друго в резултат от съществена промяна в броя на постъпленията, което има траен характер;

- реалното заемане на свободни разкрити щатове;

- разпределянето по материя на новопостъпващи в РС-Пловдив съдии, включително и командировани.

Относно постигането на втората стъпка- равномерно разпределение на делата, като отделните съдии получават относително равен брой дела с относително еднаква фактическа и правна сложност, в гражданско отделение на 13.12.2024г. бе направена решителна крачка, като с решение на общото събрание бе премахната вътрешната специализация в гражданско отделение и наличието на своеобразни подотделения, като бе възприет принципът всеки съдия в гражданско отделение да разглежда всички

видове граждански дела. За състоянието в гражданско отделение преди и след дата 13.12.2024г. препращам към т. 6.1 и 6.3.1 от Концепцията си.

Следващите мерки от организационен характер, насочени към постигане на втората стъпка, **са свързани с промяна в методиката за разпределение на делата в гражданско и наказателно отделение.**

Относно наказателно отделение предложенията ми за реорганизация на групите за разпределение на делата, са изложени в т.6.6 от концепцията ми.

Относно гражданско отделение предвиждам разделяне на групата за разпределение „Облигационни“ на няколко подгрупи: „Договорни отношения“, „439 ГПК“, „Деликт“, „Други облигационни“, като по този начин се гарантира, че **всеки от съдиите получава по относително равен брой от тези дела, които се отличават със специфичен предмет** на доказване и поставят за разрешаване типични правни въпроси.

Третата стъпка- относително равномерно съдействие, което съдиите получават при движение на делата и изписване на съдебните актове от специализираната администрация, може да бъде постигната чрез:

-нови правила за използване на съдебните помощници в РС-Пловдив, за което препращам към т.10 от концепцията ми;

-нови правила за минаване на текущ доклад и заместване (т.6.7 от концепцията) и нова организация на дежурствата в гражданско и наказателно отделение в РС-Пловдив (т.6.8. от Концепцията).

Подкрепям идеите за **задължителна медиация** (при отстраняване на основанията за противоконституционност съгласно Решение на Конституционен съд № 11/01.07.2024г. по к.д. 11/2024г.) и **централизирано разпределение на заповедните производства** като мерки едновременно за намаляване на натовареността и постигане на по-равномерна натовареност между съдилищата от страната в гражданската материя.

Като законодателна мярка с аналогичен ефект по отношение на наказателните дела виждам:

- преосмислянето на кръга от престъпления, за които е **недопустимо сключването на споразумение**, респективно провеждането на съкратено съдебно следствие по **чл. 371, т.2 от НПК**, като бъде разширено приложното поле на тези доказали ефективността си процедури. В тази връзка следва да се съобрази и азбучното правило за наказателното право и процес, че

поправителният и превъзпитателен ефект на наказанието се състои не толкова в неговата тежест, колкото в съзнанието за неговата неизбежност. Следва да се отчете и едно неподлежащо на съмнение правило, че общественото мнение не може и няма как да бъде критерий и измерител за справедливостта на наказанието;

-законодателни изменения, с които да се предвиди по някои дела, за които съществува широк консенсус (например, при обжалване на електронни фишове по ЗАНН, при които по дефиниция няма разпит на актосъставител) да не се провежда открито съдебно заседание, освен ако съдията прецени, че това се налага за разкриване на обективната истина. При приемане на кръг от наказателни/административно-наказателни дела, за които не е необходимо да се провежда открито съдебно заседание, е мислимо за тях да бъде въведено централизирано разпределение по подобие на заповедните производства.

Не на последно място, до намаляване и изравняване на натовареността може да се достигне посредством провеждане на емпирично изследване на изискванията за мотивираност на съдебните актове в различните държави членки на ЕС и възприемане на положителни практики в българските процесуални закони, включително и относно правомощието за отмяна и връщане на съдебни дела за ново разглеждане.

3. Една от широко дискутираните теми в съдийските среди е тази за възнагражденията и начина на определянето им. Какво е Вашето мнение по въпроса? Смятате ли, че разликата във възнагражденията между инстанциите е прекомерна? Необходимо ли е законово закрепване на критериите за определяне на възнагражденията на всички нива в системата, а не само на т.нар. „трима големи“?

Нормативна уредба на възнагражденията в съдебната система е дадена в чл. 218 ЗСВ.

Чл. 218. (1) Председателите на Върховния касационен съд и на Върховния административен съд, главният прокурор и директорът на Националната следствена служба получават основно месечно

възнаграждение, равно на 90 на сто от възнаграждението на председателя на Конституционния съд.

(2) Основното месечно възнаграждение за най-ниската съдийска, прокурорска и следователска длъжност се определя в размер на удвоената средномесечна заплата на заетите лица в бюджетната сфера съгласно данните на Националния статистически институт.

(3) Възнагражденията за останалите длъжности в органите на съдебната власт се определят от пленума на Висшия съдебен съвет.

Практиката по определяне на бюджета на съдебната власт през последните години е показала, че посочената нормативна уредба **не съдържа достатъчно гаранции за независимостта на съдебната власт**, в това число и финансова независимост, доколкото **предлаганите от Пленума на ВСС бюджети на съдебната власт никога не биват възприемани** от Министерство на финансите, като гласуваните от Народното събрание средства са значително по-малко от заложените от Пленума, което води до невъзможност Пленума да упражни правомощието си по чл. 218, ал.3 от ЗСВ.

По изложените съображения считам за удачен вариант **в ЗСВ да бъдат закрепени размерите на възнагражденията не само на младшите съдии и на „тримата големи“, а и на магистратите от всички нива на съдебната система**. Като база би могло да се приеме възнаграждението на младшите съдии, което е в размер на удвоената средномесечна заплата на заетите лица в бюджетната сфера (като тук намирам за удачно предложеното изменение в ЗСВ, като се добави уточнението **на средно годишна база**), като **след широка дискусия сред всички нива на съдебната система бъде определен процентът над възнаграждението на младши съдията**, на който да се равнява възнаграждението на съдия от районно, окръжно, апелативно и върховно ниво.

По този начин би съществувал **автоматизъм в увеличаване възнагражденията** на магистратите от всички нива на съдебната система, съобразно движението на средно месечната заплата на заетите в бюджетната сфера, което от една страна би представлявало гаранция за независимостта на съдебната власт, а от друга би обезпечило достойно възнаграждение за магистратите при отчитане на реалните инфлационни процеси в страната.

При нормативно определяне, след широко обсъждане в рамките на цялата магистратска общност, на възнагражденията за всяко ниво на съдебната система, би се отговорило и на опасенията за растяща ножица между възнагражденията, получавани в отделните нива.

Така фиксираните в закона размери на основното възнаграждение на магистратите по нива следва да бъде първата компонента от заплата на магистратите, към която ежесечно да се добавят възнагражденията за прослужено време, ранг и натовареност по смисъла на чл. 233, ал.6 ЗСВ.

Критериите за придобиване на ранг, които към момента са по-скоро формални (доколкото масово получаващата оценка от атестации е „много добра“), обвързани единствено с критерия стаж, следва да се завишат и реално да се обвържат с показателите срочност и качество на работа (процент необжалвани, потвърдени и отменени съдебни актове). Завишаването на критериите за получаване на по-висок ранг (респективно, придобиването му от по-малък брой магистрати) следва да бъде обвързано и с увеличаване на размерите на възнагражденията за ранг, като те биват такива, че по същество, ако не да елиминират, поне да редуцират „финансовия мотив“ за явяване на конкурс за повишаване. По този начин се постигат две цели: от една страна- стимулиране на съдиите непрекъснато да се самоусъвършенстват и подобряват качеството си на работа, а от друга страна – на конкурсни процедури биха се явявали само магистрати, които са водени от предизвикателството на професионалното израстване, а не и тези, които са стимулирани от чисто финансови подбуди за получаване на по-високо възнаграждение, при уговорката, разбира се, че колкото и да е високо възнаграждението за ранг, заплатата получавана от съдия от по-горно ниво следва да си остава по-висока, предвид по-голямата отговорност, която той носи по линия на инстанционния контрол.

Ежесечна съставка от трудовото възнаграждение на магистратите следва да бъде и допълнителното възнаграждение за натовареност, по подобие на това по чл. 233, ал.6 от ЗСВ, чийто размер да е обвързан с реалната натовареност на магистрата, като тук се предвидят различни бази за допълнителното възнаграждение в зависимост от това дали магистратът е бил свръх натоварен (индекс над 180), високо натоварен (индекс 110-180), нормално натоварен (индекс 70-110), слабо натоварен (индекс 50-70) или

изключително слабо натоварен (индекс под 50) по смисъла на чл. 16 от Правилата ПОНС.

Чрез това възнаграждение отново ще се постигнат две цели:

-от една страна се достига до относителна справедливост на възнагражденията на магистратите, съобразно действителната им натовареност,

-от друга страна би се създал стимул за магистратите от по-слабо натоварени съдилища да правораздават постоянно или временно (при командироване) в по-високо натоварени, което би улеснило политиката на ВСС по постигане на равномерно натоварване чрез оптимално кадрово обезпечаване на органите на съдебната власт.

4. На 1.07.2024 г. КС на РБ излезе с решение, което обявява за противоконституционни текстовете от ЗМ и ГПК, въвеждащи задължение за провеждане на процедурата по медиация по някои видове дела. Какво е мнението Ви за прилагането/използването на процедура по медиация в рамките на висящ съдебен процес?

Като принципно положение, подкрепям изцяло промените в ГПК, въвеждащи задължителна медиация, като средство за облекчаване натовареността на гражданските съдии.

В тази връзка следва да се отчете т. 13 от съобразителната част на Директива 2008/52 относно някои аспекти на медиацията по гражданскоправни и търговскоправни въпроси, в която изрично се сочи, че: „*никая разпоредба на настоящата директива не следва да засяга национално законодателство, съгласно което използването на медиация е задължително или подлежи на стимули или санкции, при условие че подобно законодателство не възпрепятства страните да упражняват правото си на достъп до съдебната система.*“

Следва да се съобрази и Решение от 14 юни 2017 г., по дело C-75/16 на СЕС, в което изрично се сочи, че: „*изискването за процедура по медиация като условие за допустимост на иска или жалбата пред съд може да е съвместимо с принципа на ефективна съдебна защита, когато тази процедура не води до задължително за страните решение, не забавя съществено предявяването на иск или подаването на жалба по съдебен*

ред, спира погасителната давност за съответните права и не причинява разходи или причинява незначителни разходи за страните.“

Предвид безусловната задължителност на решенията на Конституционен съд, при новата нормативна регламентация на задължителната медиация следва да се съобразят мотивите за обявяване на уредбата за противоконституционна. В тази връзка **подкрепям изричното предвиждане в предложението за обществено обсъждане законопроект, че:**

- **преди започване на медиацията се провежда информационна среща**, на която „медиаторът информира страните за същността и принципите на медиацията, за процедурата по която се провежда, за ролята на медиатора и последиците от медиацията. Медиаторът изисква от страните писмено или устно съгласие за участие в процедура по медиация.“;

- съдът напътства страните да участват не в процедура по медиация, а в предварителна информационна среща, като участието в самата процедура по медиация остава изцяло доброволно;

- съдът не задължава страните да участват в информационна среща за процедурата по медиация, когато има обстоятелства (посочени от ищеца в исковата молба или от ответника в отговора на исковата молба), които насочват към обосновано предположение, че медиацията не би довела до положителен резултат;

- при насрочена задължителна информационна среща за медиация, **производството по делото не се спира и съдопроизводствените действия продължават;**

- в случаите по чл. 149 **съдът пристъпва към постановяване на решението по делото, независимо че не е проведена информационна среща.**

Подкрепям и прецизирането на видовете дела, по които медиацията е задължителна, съобразно мотивите на Решението на конституционен съд.

Следва обаче да се съобрази и изложеното в мотивната част на решението на КС, както следва:

„Именно защото **концептуално медиацията като помирителна процедура е обусловена от свободната воля на страните**, поначало не се предполага тя да е част от процес, протичащ под ръководството и

контрола на държавен орган и скрепен с възможността за санкциониране на поведение, отклоняващо се от въведена задължителност за участие в такава процедура. В този смисъл изборният от законодателя подход за задължаване на страните в рамките на започналия съдебен процес под страх от имуществена санкция да участват в процедура за извънсъдебно уреждане на отношенията им разкрива вътрешна противоречивост и несъвместимост между поставената от законодателя цел и средството за постигането ѝ. Оказва се, че за да се насърчи използването на алтернативни способи за разрешаване на частноправни спорове чрез постигане на съгласие между спорещите и да се избегне държавната принуда за възстановяване на накърненото гражданско правоотношение, върху свободната воля на правните субекти се въздейства именно със средствата на принудата от страна на държавата, вкл. чрез предвиждане на имуществени санкции.

Без значение е, че принудата е насочена не към сключване на споразумение за извънсъдебно уреждане на спора, а към разговори и преговори за изясняване на същността на спора, уточняване на взаимноприемливи варианти на решения и очертаване на възможната рамка на споразумение“.

С оглед посочените принципни постановки от решението на Конституционен съд, вместо предвидената санкция- глоба от 50 до 300 лева за страна, която без извинителна причина не се яви на информационната среща, и за да не се рискува повторно обявяване на цялата уредба за противоконституционна, бих предложил система от стимули, които да мотивират страните доброволно да се включат в процедура по медиация, а не да бъдат санкционирани за неизпълнение на това задължение.

Това би могло да стане като информацията, която се предоставя по време на предвижданата в законопроекта информационна среща, се съдържа в синтезиран и максимално ясен и разбираем вид в специално приложение по бланка, което задължително се връчва с определението за насрочване на делото по чл. 140 ГПК по делата, по които съдът задължително напътва към медиация. По този начин се спестяват разходите, свързани с провеждане на информационната среща. В посочената бланка следва да се укаже на страните, че при самия факт на участие в първа среща по медиация ще бъде възстановена 25 процента от ДТ, а при постигнато и одобрено

споразумение в резултат от медиацията, се възстановяват още 50 процента, за да се достигне и понастоящем предвидения размер от 75 процента.

По този начин задължителността на медиацията се изразява в задължение на съда да напъти към нея по определен вид дела, а участието в нея остава изцяло доброволно за страните и продиктувано от финансов стимул, а не от заплахата с имуществена санкция, по който начин изцяло се отговаря на завишените критерии, поставени от Конституционен съд.

5. През 2016 г. в ЗСВ бяха приети промени, които закрепиха законово определени параметри на съдийското самоуправление. Какво е Вашето мнение за приложението им на практика за времето на действието им? Как се реализира съдийското самоуправление в съда, в който правораздавате? Има ли необходимост от разширяване и в каква посока?

В концепцията си съм посочил, че съдийското самоуправление в РС-Пловдив все още няма трайно установени традиции и следва да бъде утвърдено, чрез следните мерки:

1. Отправяне на предложение до общото събрание за ревизиране на оправомощаването на председателя, извършено с решение от 11.01.2017г., да разпределя съдиите по отделения и да определя тяхната специализация по материя чрез възприемане на следния принцип:

-при завръщане на съдия, който вече е правораздавал в РС-Пловдив (от командировка, отпуск поради бременност или отглеждане на малко дете, продължителен болничен и др.), същият да постъпва в отделението, в което е правораздавал до момента, освен при изрично съгласие от него в обратния смисъл и налична производствена необходимост, в който случай той може да бъде разпределен от административния ръководител в друго отделение;

-при постъпване на нови съдии в РС-Пловдив (включително и младши съдии и командировани съдии), те да бъдат разпределяни от председателя по отделения на база обективни критерии, изразяващи се в приетите норми за натовареност на делата и между отделенията.

2. Отправяне на предложение до общото събрание за промяна във вътрешните правила за провеждане на общо събрание чрез:

- допускане на гласуване чрез изрично писмено упълномощаване;

-предвиждане, че председателят и съответните заместник-председатели гласуват последни, по подобие на гаранцията, предвидена в чл. 33, ал.3 от НПК.

3. Равно третиране на съдиите въз основа на обективни критерии по всички въпроси, касаещи техния статус (например разрешаване на отпуск при неизписани съдебни актове; възлагане на по-голям брой дела от приетата норма за изписване на съдебните помощници; образуване на дисциплинарни производства като крайна мярка и други), независимо от начина на гласуване на общо събрание;

4. По-често възползване от административния ръководител от възможността по чл. 79, ал.2, т.10 от ЗСВ - преди вземане на решения от неговата компетентност, председателят да се допитва до общото събрание, като изрично следва да се подчертае, че тук решението на общото събрание има консултативен характер, като тежестта на управленското решение си остава върху председателя;

5. Засилване на ролята на събранията по отделения (наказателно, гражданско, брачно) по въпроси, които касаят само съответното отделение, но не и организацията на целия съд, като в тези случаи правомощието по чл. 79, ал.2, т.10 от ЗСВ следва да бъде упражнявано от събранията на отделението, а не от събрание на целия съд. Приемане на правила за провеждане на събранията по отделения;

6. Предоставяне на възможност на всеки съдия или служител да отправя до председателя на съда писмени предложения за промяна и оптимизация на организацията на работа с изложени мотиви какво, защо и по какъв начин следва да се промени, като ангажимент на ръководството е да отговори дали и по какви съображения предложението може или не може да се възприеме;

7. Създаване на организация, при която всички заповеди на председателя и зам.-председателите, касаещи организацията на работа; приети вътрешни правила (например за провеждане и дейността на общо събрание, за разпределение на делата, времеви стандарти за движение на делата) и протоколи от общи събрания да са общодостъпни на вътрешната информационна страница на съда с оглед максимална прозрачност при вземане на управленски решения.

Въз основа на личните ми наблюдения съдийското самоуправление в РС-Пловдив се е проявявало в най-чистия си вид, а именно решаване по

волята на мнозинството (и съобразяване на ръководството на съда с тази воля) на въпроси от изключително важно, същностно значение за дейността на съда **на три пъти:**

-вземане през 2021г. по реда на чл. 79, ал. 3 от ЗСВ (по въпрос от компетентността на председателя) на решение от общото събрание за временно преустановяване на работа на съда с ЕИСС;

-на 13.12.2024г. вземане от общото събрание на решение за промяна в методиката за разпределение на делата в РС-Пловдив;

-вземане през януари 2025г. на решение от общото събрание за отлагане разглеждането на въпроса за смяна на заместниците на административния ръководител до приключване на конкурсната процедура по избор на титулярен административен ръководител.

Във връзка със съдийското самоуправление считам, че са необходими законодателни изменения, които да внесат яснота в съдържанието на разпоредбата на чл. 79, ал.2, т.4 от ЗСВ, доколкото същата предизвиква спорове по приложението ѝ, които не могат да бъдат отстранени по тълкувателен път, предвид липсата на изрични мотиви относно това правомощие на общото събрание в законопроекта за изменение на ЗСВ, с който новелата е приета.

6. **Вече няма общ Кодекс за етично поведение на българските магистрати. Смятате ли, че това беше по-доброто решение или кодексът трябваше да остане единен?**

Действително кодекса на българските магистрати е заменен с **отделни кодекс на съдиите и кодекс на прокурорите и следователите**. Посоченото отразява промените в структурата на ВСС и разделянето му на две отделни колегии – съдийска и прокурорска. Същественото в случая според мен е не разделянето на единния кодекс на два самостоятелни кодекса, а че при техния прочит се установява почти **пълно съвпадение на основаните начала и принципите**, от които следва да се водят както съдиите, така и прокурорите.

Тоест разликата е по-скоро в политически план (подобно на промените в Конституцията, според които съдът е основен носител на съдебната власт, а прокуратурата е част от съдебната система), но **в съдържателен план разлики не съществуват**, което всъщност за мен е важното с оглед запазване

доверието на гражданите в съдебната система и всичките ѝ съставни компоненти.

В личен план, за да се подчертае единството на съдебната система, и за да се даде ясен сигнал, че всяка нейна част е независима и неподатлива на политическа намеса, бих предпочел да е налице единен етичен кодекс на магистрата, като в него първо са изложени общите принципи, от които се ръководят магистратите, а след това специфичните принципи за съдия, прокурор и следовател, подобно на критериите за атестация, които биват общи и специфични.

7. Смятате ли, че Висш съдебен съвет, който е с изтекъл мандат вече повече от две години е легитимен да реализира кадрова политика по отношение на избор на административни ръководители в органите на съдебната власт (и извън „тримата големи“).

При отговора на въпроса задължително следва да се държи сметка за **решението на СЕС от 30.04.2025г. по СЕС по съединени дела С-313/23, С-316/23 и С-332/23** по повод отправено от български съд преюдициално запитване, съгласно което: „член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС във връзка с член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз трябва да се тълкува в смисъл, че принципът на независимост на съдиите не допуска практиката на държава членка членовете на орган на съдебната система на тази държава членка — които са избрани от нейния парламент за определени мандати и имат правомощия да проверяват дейността на магистратите при осъществяване на техните функции, да извършват проверки за почтеност и липса на конфликт на интереси при магистратите и да предлагат на друг орган на съдебната система образуването на дисциплинарно производство с оглед на налагането на дисциплинарни наказания на магистратите — да продължат да изпълняват функциите си след края на установения в конституцията на посочената държава членка мандат и до избора от този парламент на нови членове, когато продължаването на изтеклите мандати не почива на изрично правно основание в националното право, съдържащо ясни и точни правила, които да регламентират изпълнението на тези функции, и когато не е гарантирано, че това продължаване на практика е ограничено във времето.“

Същевременно, осъществяването на дисциплинарна дейност (която е предмет на обсъждане в посоченото решение на СЕС) е само едно от предвидените в чл. 30, ал.5 от ЗСВ правомощия на съдийска колегия на ВСС (чл. 30, ал.5, т.3 от ЗСВ), като сред тях фигурират, както такива, засягащи личността на конкретен магистрат (например чл. 30, ал.5, т.1 от ЗСВ), **така и такива, относими към дейността на цялата съдебна система** (например чл. 30, ал.5, т.9 от ЗСВ) или **от които зависи организацията и дейността на цели органи на съдебната власт**, каквото е правомощието за избор на административен ръководител.

В този смисъл, отговорът на въпроса следва да бъде даден след внимателен анализ от съдийска колегия на ВСС и от Пленума на ВСС, в която връзка на 07.05.2025г. в лично качество съм изпратил по електронен път молба до съдийска колегия на ВСС да се произнесе по следните принципни въпроси преди изслушването, насрочено за 13.05.2025г.:

-относимо ли е решението на СЕС по съединени дела С-313/23, С-316/23 и С-332/23 към организацията и дейността на самия ВСС;

-засяга ли решението на СЕС по съединени дела С-313/23, С-316/23 и С-332/23 правомощието на Съдийска колегия на ВСС по чл. 30, ал.5, т.4 от ЗСВ да избира и назначава административните ръководители на съдилищата;

-как следва Съдийска колегия на ВСС да процедира с вече откритите процедури за избор на административен ръководител: да проведе изслушванията по тях на датите така, както са насрочени, да отложи изслушванията (и за какъв срок) или да прекрати откритите процедури?

В лично качество намирам, че независимо от отговора, който даде ВСС на поставените въпроси, **както ВСС, така и магистратската общност като цяло следва да дадат ясен и непоколебим сигнал** на законодателната власт, че положение, което е в противоречие с правото на ЕС, е нетърпимо за съдиите, прокурорите и следователите в България и че Народното събрание следва в максимално кратки срокове да изпълни конституционно установените си правомощия (които представляват не само право, но и задължение) да попълни парламентарната квота във ВСС и да избере нов състав на ИВСС.

8. В протоколите от ОС на РС-Пловдив съдиите често говорят за напрежение в съда. Бихте ли могли да формулират каква е причината за него?

В генезиса на напрежението в съда са високата натовареност (по-висока от средната за районните съдилища в областните центрове) и констатираната от мен в концепцията ми **неравномерна натовареност:**

- между отделенията в съда: наказателно, гражданско и брачно;
- между отделните състави в рамките на едно отделение;
- в рамките на едно отделение през отделните отчетни периоди.

Същевременно между отделните съдии са налице **различни възприятия и становища относно следните обстоятелства:**

- налице ли е въобще неравномерна натовареност в съда;
- ако е налице неравномерна натовареност, кой е по-натоварен и кой е по-малко натоварен;
- следва ли да се предприемат въобще мерки за изравняване на натовареността и ако да- какви?

Тези различни становища сред колегите не са нововъзникнали, а са налични от години, като в последните месеци бе дадена тяхна външна изява.

С течение на времето отстояването на собствените позиции от отделните съдии, в някои случаи предимно емоционално, доведе до възникване и на чисто личностни конфликти, за разрешаването на които бяха употребени включително и средства и процедури от институционален характер (жалби, сигнали, дисциплинарни производства).

Фактори, водещи до ескалация на напрежението в колектива, са настоящата процедура за избор на административен ръководител и предходната, приключила без извършен избор. Общото и за двете процедури е, че в тях има по двама кандидати:

- единият в мое лице, в чиято **управленска програма е заложена кардинална промяна в начина на ръководство на съда** и организация на дейността в РС-Пловдив, базирана на принципно различни начала в сравнение с предходното управление;

-втори **кандидат, който застъпва приемственост и запазване на „статуквото“ в съда.**

Приблизително една втора от колектива подкрепя всяка една от двете управленски визии и по този начин се достига до сблъсък на идеи, като в някои случаи подкрепата за едната управленска визия на общи

събрания (респективно критиката към другата) е изразявана подчертано експресивно и емоционално, което води до покачване на напрежението.

Следва да се отбележи и че в резултат от съвместните ни усилия с кандидата Панайот Велчев и благодарение на високия професионализъм на колегите ни, на последното общо събрание за изслушване на кандидатите за административен ръководител от 28.03.2025г. (видно от публикувания на страницата на ВСС протокол) с единични изключения добрият тон е спазен.

Посоченото е ясна индикация, че с желанието и усилията на целия колектив и при отстраняване (чрез предприемане на мерките, очертани в управленската ми програма) на първопричините, стоящи в основата на конфликтите- високата натовареност и неравномерната натовареност, напрежението в съда може да бъде преодоляно.

9. На стр. 18 от резюмето на концепцията Ви сочите като мярка: „опростяване на механизма за минаване на текущ доклад чрез създаване на алгоритми за автоматизъм в действията на съдебните служители“. Бихте ли дали пример за такива алгоритми?

Мога да посоча следните три илюстративни примера с уточнението, че всички алгоритми (дали са възможни и стъпките в тях) следва да бъдат съгласувани на събрание на съответното отделение: наказателно или гражданско, за да отразяват спецификата на работа и на процесуалните закони в гражданската и наказателна материя и ясно да отграничават конкретните действия, които е процесуално допустимо и възможно съдебните служители да предприемат без резолюция на съдията:

-по наказателни дела: при постъпило съобщение за изтърпяно от осъдено лице наказание по приключено дело, съобщението автоматично да се прилага по делото, без да се докладва за резолюция на съдията; при съобщение за приключено изпълнително производство поради цялостно събиране на вземане в полза на бюджета на съдебната власт, съобщението да се прилага по делото, без да се докладва за резолюция на съдията. Изрично следва да се посочи, че в горните два случая по никакъв начин не се елиминира цялостният поглед на съдията върху движението на делото,

доколкото той по необходимост ще се запознае с тези постъпили материали при преценката за внасяне на делото в архив;

-по граждански и наказателни дела: при безуспешно първо връчване на призовка или съобщение на известния по делото адрес, съдебният деловодител автоматично, без нарочна резолюция от съдията, да изготвя справка за постоянен и настоящ адрес и да докладва делото на съдията с налична такава справка за разпореждане за по-нататъшно процедиране;

-по граждански дела: при необходимост от прилагане на фикцията по чл. 41 ГПК или залепване на уведомление по чл. 47 ГПК, ако връчителят не е открил адресата в рамките на три посещения в работен ден за един календарен месец, преди да върне съобщението за произнасяне от съдията, да направи и посещение в неработен ден, без това да се разпорежда изрично от съдията по всяко дело.

10. На стр. 22 от резюмето на концепцията Ви залагате елиминиране на каналите за комуникация с медиите с изключение на съобщения на сайта на съда. Не считате ли, че това ще ограничи възможностите на медиите за получаване на бърза и актуална информация по интересувачи ги въпроси?

Категорично не считам, че ще ограничи възможността на медиите да получават бърза и своевременна информация. Както е посочено в концепцията, не се предвижда ограничаване на безпрепятствения достъп на медиите до открити съдебни заседания и възможността да ги отразяват, при спазване на правилата за публичността, уредени в НПК. „Елиминирането на каналите за комуникация“ касае само и единствено предоставянето на прессъобщения от съда до медиите по телефон, факс или на електронна поща на журналиста (каквито възможности са налични според досега съществуващите вътрешни правила), доколкото не гарантират неизменността на съобщението. По изложените съображения прессъобщения от съда до медиите относно движението на делата или постановени съдебни актове ще се правят само на интернет страницата на съда и ще се изготвят от служител на съда с юридическо образование.

В интерес на медиите и широката общественост предвиждам

увеличаване на броя прессъобщения, които се предоставят на медиите, и разширяване на кръга от дела, които касаят:

1/ Дела, по които вече е възникнал медиен интерес и са получили широко отразяване в средствата за масово осведомяване;

2/ Дела, решенията по които биха могли да спомогнат за защита правата на гражданите чрез достъп до предвидимо правосъдие:

-например решения на дела по ЗАНН, с които се дава израз на преобладаващата практика на РС-Пловдив по масови дела;

-решения, с които се дава израз на утвърдена практика или се променя утвърдена практика в районния съд по масови граждански дела- ЕВН, ВИК, потребителски кредити;

-пилотни решения по масови дела, за които все още няма практика на РС-Пловдив;

11. На стр. 26 от резюмето на концепцията Ви залагате мярка по създаване и въвеждане на изкуствен интелект, който да подпомага съдиите. Считате ли, че технологията е достатъчно развита и надеждна, за да се ползва в българските съдилища?

Не предвиждам мярка, според която изкуствен интелект да замени свободното съдийско убеждение, поради което въпросът за достатъчна „развитост“ и „надеждност“ на технологията изобщо не се поставя.

Предвижданата от мен мярка включва предоставяне на достъп на „изкуствения интелект“ до база данни със съдебна практика, за което се изисква съгласие на съответната правно информационна система. След “прочитане” на исковата молба и отговора по гражданско дело или на обвинителния акт по наказателно дело, изкуственият интелект предлага на съдията съдебна практика с висока степен на сходство на фактическата обстановка или на разгледаните правни въпроси. Оттам нататък е изцяло в правомощията на съдията да прецени дали да се позове, или не, на разрешенията в предложените му съдебни актове.

Предлагането на посочената мярка е базирано на емпирични проучвания за нейната приложимост в други страни и техническата ѝ

осъществимост в страната. Реалното ѝ имплементиране е предпоставено от редица условности:

- одобрение на проекта от ВСС;
- избор и сключване на договор с изпълнител;
- получаване на съгласие от правно информационна система за интеграция на изкуствения интелект с поддържаната база данни;
- изготвяне на програмния продукт.

07.05.2025 г.

гр. Пловдив

С УВАЖЕНИЕ:

Божидар Иванов Кърпачев, съдия в РС-Пловдив